

PLAN FOR TRYGT OG GODT BARNEHAGEMILJØ I SØNDRE LAND KOMMUNE

2025-2027

INNLEDNING side 2

BARNEHAGELOVEN side 3

DEFINISJONER side 4

FOREBYGGENDE ARBEID side 5

BEDRE TVERRFAGLIG INNSATS side 9

DE FORESATTES ROLLE side 10

AKTIVITETSPLIKTEN side 11

ÅRSJUL side 12

REFERANSER - LITTERATUR side 13

Innledning

Alle barn i Søndre Land kommune har rett til et trygt og godt barnehagemiljø. Dette er et mål i seg selv, og våre barnehager skal jobbe kontinuerlig for et miljø som fremmer god psykisk helse, trivsel, lek og læring.

Alle som jobber i barnehagene skal følge med på hvordan barna har det og jobbe forebyggende med gode miljøer i barnehagene.

Barnehagene i Søndre Land kommune har utarbeidet denne planen som beskriver forebyggende tiltak, og tiltak barnehagene legger vekt på i arbeidet for et trygt og godt barnehagemiljø.

Planen gjelder for alle barn som går i barnehagene. Planen bygger på Grunnloven, Lov om barnehager, Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver og FNs Barnekonvensjon.

Tilknytningspsykologi er viktig i Søndre Land-barnehagens arbeid for et trygt og godt barnehagemiljø.

Med utgangspunkt i tilknytningspsykologi skal de ansatte i barnehagene utvikle trygge relasjoner til barna, ved hjelp av modellen Trygghetssirkelen – COS. Det krever aktive voksne som er til stede i barnas lek.

Modellen bidrar til å bevisstgjøre oss på hva barn trenger for å falle til ro og føle seg trygge.

BARNEHAGELOVENS KAPITTEL VIII: PSYKOSOSIALT BARNEHAGEMILJØ:

Nulltoleranse og systematisk arbeid (Barnehageloven § 41)	Barnehagen skal ikke godta krenkelser som for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Alle som arbeider i barnehagen, skal gripe inn når et barn i barnehagen utsettes for slike krenkelser. Barnehagen skal forebygge tilfeller hvor barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø ved å arbeide kontinuerlig for å fremme helsen, trivselen, leken og læringen til barna.
Aktivitetsplikt (Barnehageloven § 42) <i>Følge med og fange opp</i> <i>Gripe direkte inn</i> <i>Varsle</i> <i>Undersøke</i> <i>Sette inn tiltak og evaluere</i>	Alle som arbeider i barnehagen, skal følge med på hvordan barna i barnehagen har det. Alle som arbeider i barnehagen, skal melde fra til barnehagens styrer dersom de får mistanke om eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Styreren skal melde fra til barnehageeieren i alvorlige tilfeller. Ved mistanke om eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, skal barnehagen snarest undersøke saken. Når et barn eller foreldrene sier at barnet ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, skal barnehagen undersøke saken og så langt det finnes egnede tiltak, sørge for at barnet får et trygt og godt barnehagemiljø. Det samme gjelder når en undersøkelse som barnehagen selv har satt i gang, viser at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Tiltakene skal velges på grunnlag av en konkret og faglig vurdering. (Aktivitetsplikten tydeliggjøres på side 11)
Skjerpet aktivitetsplikt dersom en som arbeider i barnehagen krenker et barn (Barnehageloven § 43)	Dersom en som arbeider i barnehagen, får mistanke om eller kjennskap til at en annen som arbeider i barnehagen, krenker et barn med for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering eller trakassering, skal vedkommende straks melde fra til barnehagens styrer. Styreren skal melde fra til barnehageeieren. Dersom en som arbeider i barnehagen, får mistanke om eller kjennskap til at styreren i barnehagen krenker et barn med for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering eller trakassering, skal vedkommende melde fra til barnehageeieren direkte.

Definisjoner

Mobbing starter allerede i barnehagen. Det er viktig at en tidlig greier å identifisere barn som utsettes for vedvarende negative handlinger i barnegruppa, og som har problemer med å forsvare seg mot dette (Idsøe & Roland, 2017).

Krenkende adferd:

Krenkelser har ulike former og arter seg ulikt i ulike situasjoner. Hva som oppleves som krenkende, er forskjellig fra person til person, avhengig av blant annet alder, elevens forutsetninger, bakgrunn og den konteksten krenkelsen forekommer i. Krenkende adferd er en fellesbetegnelse på alle former for adferd som uoverlagt eller tilsiktet rammer andre mennesker fysisk eller psykisk. Barnas og foresattes subjektive opplevelse av det psykososiale miljøet skal vektlegges. Krenkende adferd kan være:

- **Krenkelser**: Krenkelser er de enkeltepisoder som finner sted ved både mobbing, trakassering og diskriminering. Krenkelser kan være enkeltepisoder uten den systematikken som kreves for at det skal være mobbing. Når krenkelser systematisk gjentas, er det mobbing.
- **Mobbing**: psykisk og/eller fysisk vold rettet mot en person, utført av enkeltpersoner eller grupper. Kontekst har betydning. Det vil si at handlinger som blant «likemenn» oppleves ufarlig, kan være alvorlige når de utøves i et skjevt maktforhold.
- **Utestenging**: at noen blir holdt utenfor i eks. lek.
- **Vold**: at noen bruker fysisk/psykisk makt mot andre.
- **Rasisme**: at noen blir forskjellsbehandlet eller plaget, for eksempel fordi de har en annen hudfarge eller snakker et annet språk.
- **Diskriminering**: at en person blir dårligere behandlet eller trakassert, for eksempel på grunn av kjønn, funksjonsevne, tro, hudfarge, opprinnelse eller andre forhold.
- **Digital krenkelse**: sende og spre krenkende meldinger eller bilder av en person/situasjon, ved hjelp av f.eks. internett, mobil, sosiale medier etc.

Mobbeteori har beveget seg fra et fokus på at mobbing er knyttet til gjentagende hendelser, til at mobbing er «sosiale prosesser på avveie».

Disse sosiale prosessene er dynamiske, påvirkbare og avhengige av de voksnes holdninger, kunnskaper og handlinger i samspill med de genetiske disposisjonene og livsbetingelsene et barn lever under. Når mobbing oppstår er barn totalt avhengige av at de voksne tilrettelegger for øvelse, støtte og veiledning. Dette kan man lese mer om i [NOU 2015 – Å høre til](#) eller i Idsøe og Rolands Mobbeatferd i barnehagen (2017).

Forebyggende og holdningsskapende arbeid

Mobbing har dårlige vekstforhold i en barnehage der voksne stadig våger å stille kritiske og åpne spørsmål til seg selv, samtidig som de styrker alt det relasjonelle arbeidet som fremmer god lek, humor og trygghet (Lund & Helgeland, 2020).

Barnehagelovens § 41 om nulltoleranse og systematisk arbeid sier at barnehagen skal forebygge tilfeller hvor barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø ved å arbeide kontinuerlig for å fremme helsen, trivselen, leken og læringen til barna. Fokus på voksenrollen og den voksnes evne til å bygge et trygt og godt barnehagemiljø, er sentralt i det forebyggende arbeidet.

Utdanningsdirektoratets veileder [«Barns trivsel, voksnes ansvar»](#) legger vekt på følgende faktorer i det forebyggende arbeidet:

- **Personalets arbeid for et godt psykososialt miljø**

Den aller viktigste innsatsen for å motvirke mobbeatferd, er det generelle arbeidet personalet gjør med å skape et godt og trygt barnehagemiljø. Et miljø der de voksne er tilgjengelige og aktive i lek sammen med barna, og hvor personalet ser, hører og involverer seg. Mobbeatferd kan forebygges ved at kompetente voksne legger til rette for utvikling av gode sosiale ferdigheter, og skaper et aksepterende og inkluderende miljø med et godt og åpent samarbeid med de foresatte.

- **Relasjonene og samspillet barna imellom**

Barnehagen skal være et trygt og utfordrende sted der barna kan prøve ut ulike sider ved samspill, fellesskap og vennskap. Barna skal få støtte i å mestre motgang, håndtere utfordringer og bli kjent med egne og andres følelser. Barna skal oppleve glede og trivsel sammen med andre barn i hverdagsaktiviteter, lek og læring i barnehagen. Barn er relasjonsorienterte og meningsskapende helt fra de kommer til verden. Barnehagebarna er sosiale aktører som selv bidrar til egen og andres læring og trivsel.

Hvordan arbeider vi med dette?

- Psykososialt miljø på dagsorden
- Årlig gjennomgang av handlingsplanen på personalmøte og foreldremøte høst
- Tilstedeværende og tilgjengelige voksne

- Når barna samhandler er de ansatte deltakere
- De ansatte kommuniserer felles, tydelige og forståelige grenser
- De ansatte observerer barnas samspill
- De ansatte griper inn for å stoppe handlinger som går utover andre

- **Vennskap**

Vennskap bidrar til en følelse av deltakelse og fellesskap som igjen bidrar til positiv selvfølelse. Å tilhøre en gruppe gir barn trygghet og sosial tilknytning. Opplevelser sammen med andre barn kan være veien inn i nye vennskap. Å etablere vennskap og opprettholde dem er en viktig faktor i sosialiseringprosessen og en forebyggende faktor mot uheldig og negativ utvikling.

- De ansatte slår seg ikke til ro med at noen opplever å ikke ha venner
- De ansatte legger til rette for at barna bygger relasjoner

- **Sosial kompetanse**

Sosial kompetanse handler om å kunne kommunisere og samhandle godt med andre i ulike situasjoner. Denne kompetansen er sentral for at enkeltbarnet skal lykkes og trives, og for at det skal bli verdsatt som venn og likeverdig deltaker i samspillet med de andre barna.

- De ansatte bruker samtaler for å hjelpe barna til å knytte følelser og tanker til opplevelser i hverdagen
- De ansatte bruker barnelitteratur og rollelek for å åpne for tanker og samtaler om følelser og ulike handlingsalternativer

- **Arbeid med kommunikasjon og språk**

Å kunne sette egne grenser ved å gi et stopptegn med hånden eller si nei eller stopp hvis det skjer noe barnet ikke liker, er en viktig kommunikasjonsferdighet i barnehagehverdagen. På samme måte er det sentralt å kunne tolke andres signaler for å forstå hva som er ønsket eller akseptabel atferd, eller hva som overskrider deres grenser.

- De ansatte anerkjenner barnas ulike kommunikasjonsuttrykk
- Barnehagen arbeider aktivt og systematisk med språk, blant annet gjennom litteratur og Språkløyper (kompetanseheving, ansatte)

- **Barns samspill i lek**

Et lekende barn kan skille lek fra andre aktiviteter og tolke lekesignaler. Barn som leker, viser evne til å slappe av, la seg rive med og ha det morsomt alene eller sammen med andre. Lek er en kilde til humor og glede, og gjennom ulike former for lek får barna mulighet til å uttrykke seg og kjenne at egen opplevelsesverden gjelder. Konstruktiv, sosial utvikling skjer i relasjoner hvor målet er likeverdighet mellom deltagerne slik tilfellet er i lek.

- De ansatte er til stede der barna leker, og deltar og støtter barna i leken ved behov
- De voksne gir nye impulser i leken gjennom å inspirere og legge til rette for variasjon i leken
- De ansatte deler barna i mindre lekegrupper og igangsetter felles lek

- **Samarbeid mellom barnehage og hjem**

Ansatte og foreldre må arbeide sammen for å oppnå et inkluderende og godt psykososialt miljø som forebygger mistrivsel, utrygghet, diskriminering og krenkelser. Personalet må vise i praksis at de ser foreldrene som en ressurs og at deres bidrag er viktig for at barna skal trives.

- De ansatte gir gjennom daglige samtaler foreldrene innsikt i det barna opplever i barnehagen
- Barnehagen legger til rette for at foreldrene bygger nettverk
- Foreldremøter og foreldresamtaler er en samarbeidsarena, og vi bruker Dialogmodellen

- **Personalets samarbeid for et godt barnehagemiljø**

Også relasjoner og samspill mellom de voksne har stor betydning for det psykososiale miljøet i barnehagen. Trygge ansatte i et inkluderende arbeidsmiljø bidrar til varme i miljøet rundt. For å oppnå et godt barnehagemiljø er det viktig at de ansatte samarbeider tett og tar felles ansvar. Da snakker de sammen om verdier de skal handle ut fra, og drøfter seg fram til felles holdninger som grunnlag for å bli enige om hvordan de skal handle.

- Felles utviklingsarbeid ledet av styrer og/eller kommunalsjef og rådgiver
- De ansatte er endringsvillige og reflekterer over egen praksis
- De ansatte samarbeider og tar felles ansvar

Trygghetssirkelen – COS

Rammeplanen (2017) forplikter oss til systematisk arbeid med omsorg og relasjon. I Søndre Land ser vi derfor barnehagene våre i et psykologisk perspektiv og er opptatt av kvaliteten på relasjonene de ansatte har til barna. Arbeidet med relasjoner og tilknytning er også folkehelsearbeid og barnehagene er en unik arena fordi her treffer vi nesten alle barn. Vi vet at timene, dagene og årene i barnehagen bidrar til barns psykologiske utvikling og psykiske helse. Norsk og internasjonal forskning er helt klar; de voksnes kompetanse og relasjon til barna er den avgjørende faktoren som skaper gode eller mindre gode barnehager. Kvaliteten på relasjonen mellom de ansatte og barna er svært viktig i et forebyggende perspektiv.

Regional kompetanseheving (ReKomp) og Kompetanseløftet for inkluderende praksis

De ansattes deltakelse, tilstedeværelse og sensitivitet i møte med barns lek er alfa omega for et inkluderende barnehagemiljø. Å være til stede og aktiv i barns lek er en av de beste måtene for å følge med og fange opp. I ReKomp og Kompetanseløftet får de ansatte faglig påfyll om lek, voksenrollen i lek, lekemiljø og ledelse, som bidrar til en inkluderende praksis i barnehagene våre.

I barnehagene er det enighet om følgende strategier for forebyggende og holdningsskapende arbeid – som gjennomføres hvert år:

Voksne i barnehagen har en eksepsjonell mulighet, og samtidig et stort ansvar. De voksne kan sikre at barna ikke utvikler uhensiktsmessige handlingsmønstre som leder til vedvarende mobbeproblemer, eller annen type negativ atferd (Idsøe & Roland, 2017).

- Krenkende atferd drøftes med de ansatte ved starten av nytt barnehageår. Handlingsplanen gjennomgås.
- Opprettholde en felles forståelse for begynnende mobbeatferd gjennom kontinuerlig fokus på psykososialt miljø.
- Det systematiske arbeidet for et trygt og godt barnehagemiljø drøftes jevnlig i kollegiet.
- Jobbe for en trygg og god tilbakemeldingskultur.
- Informasjon om barns rett til et godt psykososialt barnehagemiljø gjøres kjent for foreldre og tas opp på foreldremøter hvert år.
- Barnehagene har et nært samarbeid med foreldre/foresatte - foreldrenes medvirkning skal synliggjøres gjennom Foreldreråd og Samarbeidsutvalg.
- Brukerundersøkelse (foreldre-, barn- og ansattperspektivet) gjennomføres annethvert år, og følges opp vedrørende læringsmiljø.

I tillegg er følgende punkter felles for alle barnehagene:

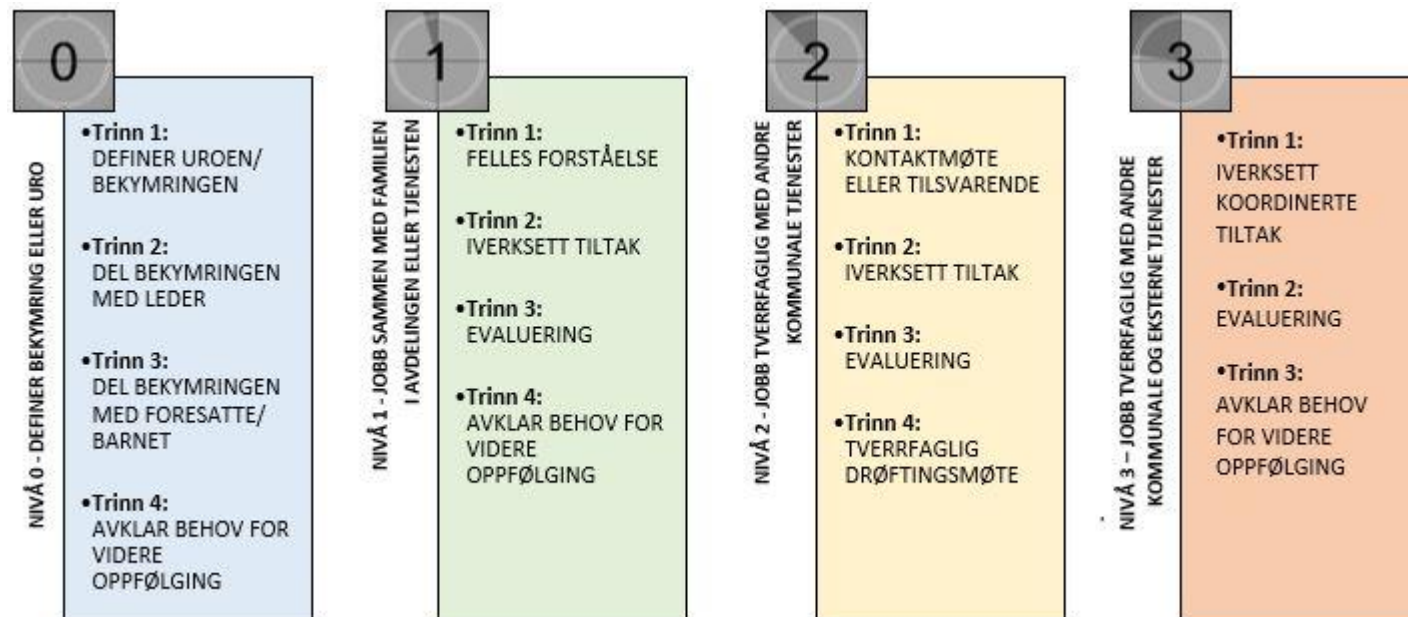
- Tydelig og involvert voksenledelse i barnegruppene – COS: større, sterkere, klokere og god.
- Fokus på positiv og likeverdig dialog og relasjonsbygging mellom voksen-barn og barn-barn.
- Tverrfaglig samarbeid med kommunens andre hjelpetjenester.
- God kjennskap til Aktivitetsplikten.
- Lokale tiltak som fremmer sosiale ferdigheter, trygghet, inkludering og samhold i alle barnehager.
- Alle som jobber i barnehagene skal være godt kjent med lovverket og deres plikt til å handle, dersom de ser eller får mistanke om at noen blir utsatt for krenkende adferd.

Bedre Tverrfaglig Innsats – handlingsforløpet

Alle barn og unge i Søndre Land skal ha en oppvekst preget av trivsel, trygghet og livsmestring gjennom godt foreldresamarbeid, rett kompetanse nær barn og unge, tverrfaglig samhandling og inkluderende fellesskap. Av og til oppstår likevel utfordringer som gjør at ikke alle har det så bra. Alle ansatte i Søndre Land kommune som jobber med barn, ungdom eller familier jobber derfor etter Bedre tverrfaglig innsats-modellen (BTI).

[Handlingsveilederen](#) beskriver hvordan ansatte skal handle og samarbeide med barn, unge og deres foresatte. Handlingsveilederen er forpliktende for alle ansatte som møter barn og unge med behov for hjelp, støtte og oppmerksomhet i korte eller lengere perioder i livet. Ansatte som er lurer på om et barn eller en ungdom trenger hjelp, plikter å følge opp bekymringen sin. Handlingsveilederen for Bedre tverrfaglig innsats (BTI) beskriver hvordan den ansatte skal handle, og på den måten sikrer vi at barn og unge i Søndre Land gis god, koordinert hjelp. Handlingsveilederen beskriver fire nivåer i arbeidet med barn og unge - fra svangerskap og opp til 24 år - fra tidlig identifisering og avklaring, til omfattende samarbeid mellom flere tjenester:

Foresattes rolle i det forebyggende arbeidet

Som forelder er du den viktigste ressursen for ditt barns læring og utvikling.

Et trygt og godt leke- og læringsmiljø er avhengig av at hjem og barnehage drar i samme retning. Foresatte som medspillere er en viktig og positiv ressurs for barnehagen. Barna vil lettere ta til seg barnehagens normer og verdier når foresatte også støtter disse. God kommunikasjon og informasjonsflyt mellom barnehage og hjem er en forutsetning for godt samarbeid. Dette betinger at forventninger er tydelig uttalt og forstått. Samarbeid mellom barnehage og hjem omfatter både informasjon, dialog og medvirkning.

Som forelder kan du også være en viktig ressurs for andre barn og for barnehagemiljøet:

- ✓ *Hils på alle du møter i barnehagen*
- ✓ *Snakk positivt om barnehagen, andre barn og andre foreldre*
- ✓ *Gjør en innsats for å bli kjent med voksne og barn i barnehagen*
- ✓ *Følg med på informasjon og følg opp det som blir bestemt*
- ✓ *Engasjer deg i å skape et godt miljø*
- ✓ *Vær opptatt av at alle er med*
- ✓ *Skap rom for å heie på flere barn enn ditt eget*

Tydeliggjøring av aktivitetsplikten

FØLGE MED

FANGE OPP

Å ha gode rutiner for kartlegging og observasjon er en sentral del av det forebyggende arbeidet.

- Observasjoner – fange opp negative atferdsmønstre og krenkelser
- Foreldresamtaler – tett samarbeid med foreldre
- Barnesamtaler – etter behov
- Trivselsundersøkelse
- Kartlegging av relasjoner mellom voksne og barn og mellom barna
- Rette særskilt oppmerksomhet mot de sårbare barna

GRIPE INN

HÅNDTERE

MELDE FRA

Den ansatte skal gripe inn og stoppe atferden/krenkelsen med en gang, og snarest mulig undersøke saken.

Barnehageledelsen skal varsles ved mistanke om krenkelser.

All former for krenkelser og utestenging må tas fatt i så fort de oppdages. Foresatte informeres, og egnede tiltak settes i verk snarest mulig. Det utarbeides en skriftlig plan for arbeidet ut fra mal (vedlagt).

Styrer har plikt til å varsle barnehageeier ved alvorlige hendelser/krenkelser!

UNDERSØKE

Saken skal undersøkes gjennom samtaler og dialog med barn, observasjoner, dialog med foreldre.

TILTAK

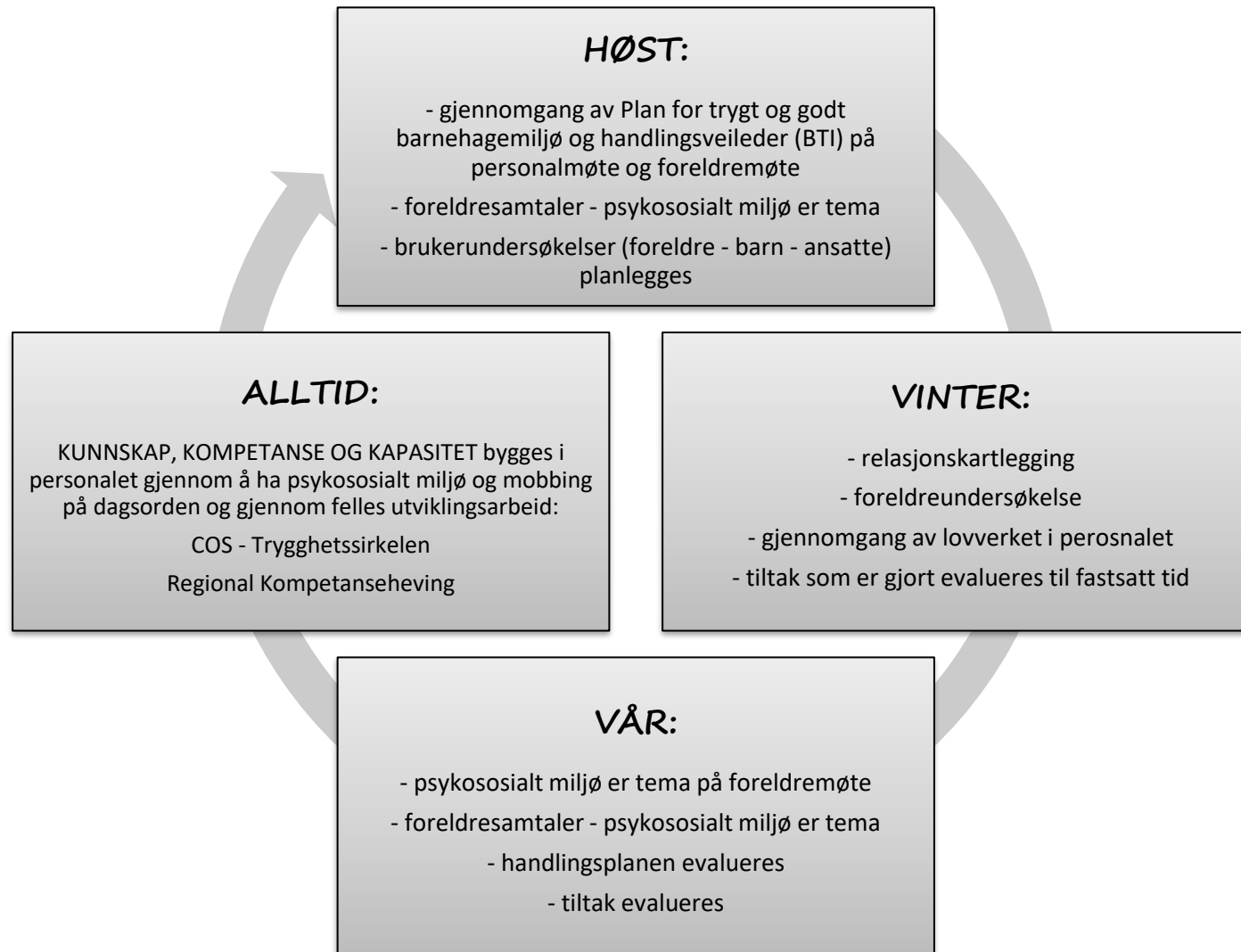
Tiltak som logg, styrket tilsyn, dialog med alle involvertes foreldre, mm.

Tiltak settes inn, følges opp og evalueres kontinuerlig.

Dette skal dokumenteres skriftlig gjennom en aktivitetsplan.

ÅRSHJUL – trygt og godt barnehagemiljø

Referanser – nyttige lenker og litteratur

- [Bedre tverrfaglig innsats \(BTI\) i Søndre Land – handlingsveileder](#)
- [Barns trivsel – voksnes ansvar – veileder fra udir](#)
- [Barnehagemiljø - udir](#)
- [Barnehageloven - lovdata](#)
- [Læringsmiljøsenderets ressursside om mobbing](#)
- Torsteinson, Brandtzæg, Øiestad (2013). *Se barnet innenfra: hvordan jobbe med tilknytning i barnehagen*.
- Idsøe & Roland (2017). *Mobbeatferd i barnehagen: temaforståelse – forebygging – tiltak*.
- Lund & Helgeland (2020). *Mobbing i barnehage og skole*.
- Kunnskapsdepartementet. Lov av 17.juni 2005 nr 64 om barnehager(barnehageloven) med endringer (2021)
- Kunnskapsdepartementet. Lov om endringer i folkehøyskoleloven, barnehageloven og voksenopplæringsloven m.m. (samleproposisjon). (2020).
- Kunnskapsdepartementet: Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver (2017)